

"ቅዱስ ጴጥሮስ አባ ሕጊ'ዩ፣ቦሎኛ ድማ ኣደ ሕጊ'ያ!"

====////====////====////====

ክቡራትን ክቡራንን፡-ብዛዕባ ዓውደ ታሪኽ ኣድሂቦ ብዙሕ ሳዕ እዩ ዝሸቐልን ዝሓሰብን ነይረ፣ሕጅ'ው ተኩነ ሓሳቦይን ሻቕሎተይን መሊኡ ከቶ ኣይተቐንጠጠንዮ።ከም ናተይ ተመኸሮ መሰረት ድማ ብፍላይ ኣብ ጊዜ ደርጊ ኣብ መባእታ ደረጃ ትምህርቲ ዝተምሃርናዮን ኣብ ማዕከናት ዜና ንሰምዖን ነንብብን ዝነበርና ሓሲቦ ብድሕሪኡ ብዝመጹ ስርዓታት ዝቐርቡ ታሪኻት ናጻ መስመር ዝተኸፈኩሉን ንሓራ ዝናር ኣተሓሳስባን ዝረዓሙን ክኾኑ እምነይን ሰሃሮ እገብርን ነይረ'የ-ከምዚ ከማይ ልዕሊይ ድማ ከም ዚነበሩን ዘሎው ውን ብጽኑዕ ይኣምን እዩ።

እንተኩን ንደርጊ ስዒሮም ዝመጹ ስርዓታት ድማ ዝበኣሉን ንታሪኽን ክብርታትን ዘይግደሱን ብኣንጻሩ ኩነ ኢሎም ዝሕምሱን ዝዕልሱን ምኣኖም ታሪኽ ሕርሕራይ ገይሩ ኣስተምሂሩና ኢዮ።

ብፍላይ ገለ ሙሁራትን ፈላጣት ታሪኽን ድማ ብኣረኣይኣምን ብታሪኻዊ ኣጠማምትኣምን ጥራሕ ክቐንጹሉን ክቐተሉን ኩነ ክግለሉን ክሳቐዩን ከም ዝተገብረ-ፀሃይ ዝወቐዖ ሓቅን ታሪኽ ዝምስኸሮ ከም ሓወልቲ ገደና ዝቆመንዮ።ግን ዝመጸ ከምፅእን ዝግባእ መስዋእቲ ንኣይተት ሓቅን ርትዕን ክኸፈል ኣሎዎ እናበሉ እቲ ኩሉ እልቦታትን ብድሆታትን፣ ከም ዝዚፍ ዖር ማእገር ክጸሩዎን ሰንሰን ክሳዕ ዝብሉ ተቐጺዖሙሉ እዮም።

ኣብ'ዚ ጽሑፍ'ዚ ዝርዝር ኣስማቶምን ታሪኽም ዝገልጸም የለውን እዮም።ግን “ጊዜ ለኩሉ” ከም ዝበሃል ኣምላኽ ዕድመን ጥዕናን ተሂቡና ክጽሕፎን ክንጸውየሉን ኢና እብል።

→ ዶ/ር ኪሮስ እስፖርት ኣብ ምስራሕ፣ፍቕሮም ዘለዎ ሕጻን ቃለ-ክርስቶስ ድማ ምስኣም እናተጻወተት ዘርእይ ሰኢሊ'ዮ።

ንሎሚ ግን ካብ ንዓውደ ታሪኽን መረጺኦን ብቐርኑዕ ሣውያን ብርትዓዊ ፍኖትን ዝተርኹሩ ሓደጅ ሰባት፡ውሳንን ቐላስን ዝኩኑ ዶ/ር ኪሮስ ሙሉ መኩንን ምኣኖም ብዙሓት ዝምስከርዎ ሓቂ'ዮ።ኣነ ድማ ንዓመታት ተጠፋፊእና ድሕሪ ብምፅናሕ፡ክቡር ኣቶ ኪሮስ ወልደሚካኤል (ቴክንቫንን ጋዜጠኛን ኮይኖም ንኣስታት 40 ዓመት ኣብ ትካል ፊድዮን ተለቪዥንን ኢትዮጵያ ዝሰርሑ ወድ 82 ዓመት ዝኩኑ ኣቦ)-ደሃይ ብምርካባይ “ብይዘኹም ኣራኸቡኒ እንዶ።” ብዝበልኹም-ንታሪኽን ንቁውምነገርን ካብ ኩነ ግድን ዋላ ደቀይ ካብ ዝሓ ብሰሪ ሕማም ኮረና ኣይትውግእ ኢኻ ተበሉኒ-ስትር ኢሊ ከራኸብካ ኢዮ።~” ቢሎም ሓደ ምዕልቲ ኣራኸቡኒ።

ኣቶ ኪሮስ ወልደሚካኤል ምስ ዶ/ር ኪሮስ ሙሉ፡ ብዘራኸቡኒ ካብ'ቲ ኣነ ዝፈልጦም ቐሩብ ሽምግል ቢሎም ጸንሑኒ፣ግን ድማ ወድ 90 ዓመት ዘይመስሉ ሓይል ዕሊ ምዝካሮምን ጥልቂ ኣፍልጦ ታሪኽን ወንኖም ብዝረኸብኩም፡ተድላይ ወሰን ኣይነበርን።ሰሃሮ ገይረ ድማ ኣብ ሰሙን ሓንቲ መዓልቲ ክንራኸብ ሠናይ ፍቓድም ብምጂኑ፡ኣብ ሰሙን ሓንሳብ ኣብ ጉዳይ ታሪኽ ኣድሂብና ነውግዕን ንሶም ድማ ዝፈልጥዎ ብቐኑዕ መገዲ ይነግሩኒ ኢዮም።ኣብ ሰሙን ሓንሳብ ወይ ድማ ኣብ ክልተ ሰሙን ሓንሳብ ድማ ምስ ክኑር ዶ/ር ሃይሉ ሃፍቱ ብምጂን ንክረኸቦም ኢና።

ዶ/ር ኪሮስ ሙሉ፡ግዳስን ኣዚዮም ትሑትን ሰብ እዮም።ብዘይ ዝኩነ ቶጉላባነትን ብዘይ ነግፈረግ ዝፈልጥዎ ዘበሉ ታሪኽ፣ንሓደ ክይወገኑ፣ንሓደ ክይ-ኣርሓቑ፣ንኣይተት ታሪኽን ርትዕን ኣብ ዝፈልጥዎ ዘበለ ጉዳይ ታሪኽ ጽቡቕ ገይሮም ከም ማና ሠማይ ይምግቡኻ እዮም።

ምስ ዶ/ር ኪሮስ ሎሚ ምዕልቲ፡ ዕለተ 8 ግንቦት፡ ተራኺብና ብምንባርና ድሕሪ ክንደይ ጊዜ ብዛዕባ ወልቃዊ ሕይወቶም ኣድሂቦም ክነግሩኒ፣ክንደይ ጊዜ ክምሕጸኖም ብምፅንሓይ፣ብዛዕባ ወልቐ ታሪኽም ብሰፊሑ ክጸውዩኒ፣ኣሃዱ ኢሎም ጀሚሮሙላይ ኣለው ዮም።ንሎሚ እምበኣር ብዛዕባኡምን ብዛዕባ ወልቃዊ ታሪኽምን ኣድሂቦ ዘይኩንኩ ክጽሕፍ ኣንቐደ ዘለኹ፣እንታይ ደኣ ድሕሪ ቃለ-መጠይቕና ምሳሕና እናበላዕና ካብ ዘዕለሉኒ እም ምሸት ምድሪ ትዝ ስለ ዝበለኒ ናብ ኣንብብቲ ክሕልፋ ዓሊ መ ክሕንጥጥ ብምቐሳባይ እዮ።ብሉ እንህተልኩም!

"ቅዱስ ጴጥሮስ አባ ሕጊ'ዩ፣ቦሎኛ ድማ ኣደ ሕጊ'ያ!"-እዚ መርሐ እዚ፡ዶ/ር ኪሮስ ሙሉ መኩንን፡ኣብ 1940ታት-ኣብ ቦሎኛ ዩኒቨርሲቲ ኣብ መስርሕ ማህደረ ትምህርቶም፣ እናንበቡን እንመርመሩ ኸለው፡ብዛዕባ ፍትሕን ርትዕን ኣድሂቦም ክሓሰቡን ከሰላሰሉን ትዕዘቦም ኢኻ፣ብዝን ወድዝን ተቐሲቦም ድማ ብዙሕ ዛንታታን ታሪኻትን ይነግሩኻ'ዮም።

→ (ዶ/ር ኪሮስ ምስ ሕጻን ቃለ-ክርስቶስ ድሕሪ ታሪካዊ ወግዕና-ፍቕሪ ሰብ ዝዓደላ ብምኳና ምስኡ ጊዜ ምሕላፍ እፈትውዮም።ከም ጓሎም እምበር ከም ጓል ሰራሕተኛ ቤቶም ዕጹብ ኣይርእይዮን ንወለዳውን ኣይርእይውንዮም።ፍቕርን ደግነትን ሕላገቶምዮ።)

#ንግደ ሓቂ ድማ ዝከብና ፍጡር ወድ ኣዳም፡ፍትሕን ርትዕን ከም ዝፈቱ ወይ ዝብህግ እናሻዕ ይጸውይ'ዮ-ኣብ መጋርያ ወግዕታት ይውጋዕዮ።እንተከብ ኣብ ተግባር ዝበዝሕ ዝፈሸለ ኢዮ።"ሕማቕ ጊዜ መተዓዛዘቢ!" ዝብልዎ ኣበው ሓቆም

እዮም።እቲ ብዛዕባ ፍትሕን ርትዕን ከብ ብዛዕባ ሓርነትን ደሞክራሲን ክዝምርን ክደርፍን ዝሓድር-ኣብ መዐየሪ ባይታን ጊዜን ኮር ተገልበጥ ይኸነኻ'ዮ።

#ሓደ፡ካብ'ዞም እንዳ ሜስ ዓማዊል ዝከብ ተዛራባይ ሰብ።"ካህንን ነጋዳይን፡ስርሖም ስብከት-ወግዕም ስብከት ብምኳኑ፡ምስ ስብከት ምሒር ዝጠበቁ ኢዮም።" ክብል ዝተዛረቦ ንገሊዮና ኣተሓሳሲቡና ንገሊዮና ኣስሒቀኡና ምንባሩ እዝክር እዮ።

ካብ ጉይይ ምዓል ክሳድ፡መሓዝ ከም ዝበሃል ድማ ዶ/ር ኪሮስ ሙሉ፡ቕድሚ 70 ዓመት ኣብ ዩኒቨርሲቲ ቦለኛ ተምሃራይ ኣብ ዝነበርሉ ጊዜ፡ነታ መርሖ እቲ ዩኒቨርሲቲ ኣንዳዕዲዎም እፈልጥዎ ኢዮም።

ጣልያናዊያን፡"ምውታት ኣይዛረቡን ኢዮም!" ዝብል ብሂል ስለ-ዝነበሮም(ሕጂ እንድዲ!) 'ምስጥር ከይወጽእ ንበዓል ምስጥር ወይ ቕተሎ ወይ ድማ መልሓሉ ቀረጺ ኢኻ!'፤ ዝብል ተመኸሮ ሕይወት ብምውህላሎም የተግብርዎ ነይሮም'ዮም።

ግን ድማ "ቦሎኛ ኣደ ሕጊ ኢያ።" ዝብል ድማ ንዘመናት ዝጸንሐ መርሖ ኣሎዎ።እዚ ዘረደኣኻ፡ወድ ሰብ ኣብ ዝማእምኦ ሰብኣዊ ባህሪ የጥርይ-ኣብ ዝመሸኦ ድማ እንሣዊ ባህሪ ዓትዒቱ ዝሕዝ ምኳኑ እዮ።

ክሕጽሮ መታን፡ሰብ ኮይንኻ ከምቲ ክቡር ደራሲ ከበደ ሚካኤል (ዓርኺ ዶ/ር ኪሮስ ነበር) "ዕድቕ ይሃሉ ኩነኔ-ካብ ሕማቕ ምግባር ሲ ጽቡቕ ምግባር ይበልፅ!" ዝበልዎ፡ወድ ሰብ ደጊ ባህሪ ወኒኑ፡ሠናይ ግብሪ ክገብር ዝመስልዎ ከም ዘየለ-ሰፊሕን ዓሚዮቕን ተመኸሮ ሕይወት ዶ/ር ኪሮስ ሙሉ ዝሕብሮ ኢዮ።

ዶ/ር ኪሮስ ሙሉ፡ሎምዓንቲ ንእርባዕተ ሰዓትን ፈረቓን ዝሃቡና ታሪካዊ ኣስተምህሮን ማዕዳን ድማ ወድ ሰብ ደጊ ክኸውን ከም ዘለዎን፡ካብ ክፉእ ግብርን ተንኮልን፡ድማ እቲ ዝበለጸን ዕረፍትን ቕሳነትን ዘሎዎ ግብረ-ሰናይን ሓልዮትን ምኳኑ ኣርጊጸም ይዛረቡ ኢዮም።ብኣብነት ኣሰንዮም ድማ ብርክት ዝበለ ዛንታታት ኣቕርቡልኻ ኢዮም።

ቦሎኛ ዩኒቨርሲቲ ካብ ዝምስረት 933 ዓመታት ኣቀሓዲ ኣሎ-ዶ/ር ኪሮስ ድማ ካብዛ ዩኒቨርሲቲ ብዙሕ ተመኸሮን ትምህርትን ቀሲሞም ኢዮም።ስለዚ፡ክንዲ ዝከልና ኸኣ ደግታት ንኹን፡ንሠናይ ግብርን ሓልዮትን ኣይተሓለል ክብል እረድይ።ወደሓንኹም!